

A marasztaló ítélettel befejezett fegyelmi eljárás az iskolák jellege szerint a következőleg oszlik meg:

községi elemi iskolai tanító	9
róm. kath. —,—	3
gör. kath. —,—	27
gör. kel. —,—	35
ág. ev. —,—	3
Összesen	<u>77</u>

Nyugdíjazással befejezett fegyelmi eljárás az iskolák jellege szerint a következőleg oszlik meg:

községi elemi iskolai tanító	2
gör. kath. —,—	4
gör. kel. —,—	2
ág. ev. —,—	1
Összesen	<u>9</u>

Budapest, 1915. évi november hó 30-án.

Jankovich Béla s. k.
vallás- és közoktatásügyi miniszter

B

1915 dec. 18

Siegescu Józsefnek, a közoktatásügyi bizottság előadójának előterjesztése Jankovich Béla vallás- és közoktatásügyi miniszternek az 1913/14. tanév folyamán az 1907:XXVII. tc. 22.§-a alapján fegyelmi vizsgálat alá vont községi és felekezeti nem állami elemi iskolai tanítók ügyében tett jelentése tárgyában¹

Képv. Napló, 1910–15, XVII. 620–621. l.

Elnök: ... Következik a napirend 11. pontja: a vallás- és közoktatásügyi miniszter jelentése azon községi és felekezeti nem állami elemi iskolai tanítókról, akik ellen az 1913–14. év folyamán az 1907:XXVII. tc. 22.§-ának a)–c) pontjai alapján fegyelmi vizsgálat indítatott.

Az előadó urat illeti a szó.

Siegescu József előadó: T. ház! (*Halljuk! Halljuk!*) A közoktatásügyi bizottság folyó évi december hó 13-án tartott ülésében tárgyalás alá vette a miniszter úr tárgyalás alatt lévő jelentését, mellyel kapcsolatban van szerencsém a következőket előterjeszteni. (*Halljuk!*)

A miniszter úr jelentéséből kitetszik, hogy ő a törvény ezen szakaszát minden méltánylást érdemlő körülmények tekintetbevételével kezeli, mert érzi, hogy a fegyelmi esetek a tanítókra súlyos következményekkel járhatnak.

A kimutatásból kitetszik, hogy a körülbelül 26.000 tagból álló testületben összesen 134 tanító ellen tétetett fegyelmi eljárás folyamatba. Ezek között volt községi elemi iskolai tanító 17, róm. kath. 8, gör. kath. 38, gör. kel. román és szerb 65, ág. h. ev. vallású 6. Ezek közül felmentő ítélettel befejeztetett az eljárás 14, marasztaló ítélettel befejeztetett 77, folyamatban van az eljárás 23, be-

¹ Az előadói jelentés elhangzásakor a ház elnöki tisztét *Beöthy Pál* látta el.

szüntettetett az eljárás 13, beszünttetett az eljárás lemondás folytán 1, nyugdíjazással pedig 9 tanító ügyében.

A felmentő ítélettel befejezett fegyelmi eljárások száma az iskolák jellege szerint következőleg oszlik meg: községi elemi iskolai tanító 2, román. kath. elemi iskolai tanító 2, gör. kath. elemi iskolai tanító 2 és gör. kel. román és szerb 5.

A marasztaló ítélettel befejeztetett fegyelmi eljárások az iskolák jellege szerint következőleg oszlanak meg: községi elemi iskolai tanító 9, román. kath. elemi iskolai tanító 3, gör. kath. 27, gör. kel. 35, ág. h. ev. 3, összesen 77.

A nyugdíjazással befejezett fegyelmi eljárások száma az iskolák jellege szerint következőleg oszlik meg: községi elemi iskolai tanító 2, gör. kath. 4, gör. kel. román és szerb 2, ág. h. ev. 1, összesen 9.

Ha a fegyelmi eljárás indokát keressük, azt tapasztaljuk, hogy a legtöbb esetben az eljárás indoka a magyar nyelv tanításának elhanyagolása volt. Legtöbb fegyelmi eljárás a román tannyelvű iskolákban működő tanítók ellen indított ilyen okból, de más megyékben is találunk hasonló eseteket. Így Árvában 3 eset, Baranyában 3, Bács-Bodrogon 10, Beregben 11, Liptóban 2 eset fordult elő.

A magyar nyelv tanítása elhanyagolásának vétsége évről-évre csökken, mert ez a vád leginkább öregebb, nyugdíjazás előtt álló tanítók ellen emeltetik, akik öreg koruknál fogva nehezen bírják a magyar nyelvet jól, oktatóképesen megtanulni és idővel, ha a régiebb idő óta szolgáló és a magyar nyelvet nem eléggé bíró tanítók lassanként nyugdíjba mennek, az ily tárgyú eljárás indoka is meg fog szűnni.

Távol áll tőlem, hogy határozottan állítsam, hogy ilyen sajnálatos esetek már nem fordulhatnak elő, mert hiszen magukról és nemes hazafias kötelességükről megfélekedező tanítók itt-ott mindig lesznek, de konstatálni kívánom, hogy magukról megfélekedett egyének nemcsak a tanítói pályán, hanem más pályán is fordulnak elő.

A többi eljárásnak államellenes viselkedés, szabályellenes magatartás és tiltott taneszközök használata volt az indoka.

Érdekes statisztikát kapunk, ha megvizsgáljuk az államellenes magatartás eseteit. Ilyen eljárást indítottak a következő megyékben: Aradban 1, Baranyában 3, Bács-Bodrogon 8, Besztercenaszódiban 1, Biharban 2, Fogarasban 2, Hunyadban 1, Kolozsban 1, Krassó-Szörényben 1, Nagyiküllőben 1, Nógrádban 1, Pozsony megyében 1, Szilágyban 1, Temesben 1, Ugocsában 1, és Ung megyében 1 tanító ellen.

A fentebb vázolt statisztikai adatokból megállapítható, hogy a körülbelül 26.000 főből álló felekezeti és községi tanítói kar a leghazafiasabb munkát végzi, mert komoly fegyelmi beszámítás alá eső államellenes magatartás csak Bács-Bodrog megyében fordult elő 8 esetben; a többi megyében csupán elvétve fordult elő egy-egy eset.

E jelentés alapján csak a legnagyobb elismerés hangján beszélhetek a községi és felekezeti tanítók hazafias működéséről, mert oly nagy területben a törvény szigorú végrehajtása mellett is csupán 77 marasztaló ítélet hozott és ez csak azt mutatja, hogy a felekezeti és községi tanítók tanítói kötelességüket a leghazafiasabb szellemben teljesítik.

A miniszter úr elve, amint a jelentésből kivesszük, az: megbüntetni a bűnösöket, de egyben megvédeni az ártatlanul meghurcoltakat. Annak a meghurcoltatásnak a falusi tanítók a falusi intrikák következtében állandóan ki vannak téve és annak folytán sokszor igazságtalanul is fegyelmi eljárásba sodortatnak.

De a miniszter úr igazságos eljárása folytán a tanítói kar érzi, hogy van egy felső fórum, a miniszter, aki igazságosan bírálja meg ügyüket és amikor, mondom, a bűnösöket megbünteti, viszont megvédi és istápolja az igazságtalanul meghurcoltakat.

A miniszter úr ezzel az eljárásával biztosan megnyeri magának a községi és felekezeti iskolai tanítók bizalmát és ezen bizalom alapján elvárhatja a tanítóktól, hogy azok működési körükben állandóan szolgálják azt a hazafias eszmét, amelyet a törvény szolgálni akar, hogy ugyanis a haza minden polgárában a hazának hűségese, odaadó fiaikat neveljenek.

Ebben a reményben bízva, kéri a bizottság, hogy méltóztassék a miniszter úr jelentését tudomásul venni és hasonló célból a főrendiházhoz áttenni. (*Helyeslés.*)

88

Iratok Tisza István 1916-os újévi beszédének nemzetiségi vonatkozásairól

A

1916 jan. 1

Gr. Tisza István miniszterelnöknek a kormánypart (munkapárt) küldöttsége előtt a miniszterelnökségi palotában mondott újévi beszéde horvát vonatkozású része, a kormányajtó közlésében¹

És, kedves barátaim, az erők egyesítésének ez a momentuma természetesen kiterjed és fokozott érvényesülést igényel Horvát-Szlavonországra vonatkozólag. (Úgy van! Úgy van!) Azt hiszem, mi itt is régebbi utunkon kell hogy tovább haladjunk. Hiszen a háború előtt is a Horvát-Szlavonországgal felmerült sajnálatos félreértések kiküszöbölése és a jó egyetértés helyreállítása volt e párt és e kormány egyik alapvető politikai gondolata. De vajon nem fokozott mértékben kell-e, hogy érvényesüljön ez a gondolat most, a háború tapasztalatai után, mely egyfelől fényes tanújelét adta horvát testvéreink hazaszeretetének és vitézségének, de másfelől tanújelét adta — ebből nekünk is, nekik is tanulni kell — annak is, hogy ellenséges áramlatok lopózkodtak már a lelkekbe, hogy közös ellenségekkel állunk szemben, amelyekkel teljes sikerrel csak vállvetve fogunk küzdhetni.

Azok a magyar nemzet és a monarchia ellen irányuló *nagyszerb agitatórius mozgalmak*, amelyeknek igazi mélységét csak ennek a háborúnak közvetlen előzményei és maga ez a háború tárta fel, azok a mozgalmak a horvát nemzet létét is fenyegetik, azokkal a magyar nemzet teljes sikerrel meg nem küzdhet a horvátok segítsége nélkül, de *a horvát nemzet feltétlenül beléjük pusztul, ha nem küzd együtt a magyar nemzettel.* (Úgy van! Úgy van! Élénk helyeslés.) A legmesszebbmenő horvát nemzeti érzés alapján, sőt éppen ebből az érzésből kifolyólag kell hogy a nagyszerb veszedelemmel szemben a horvátok a testvér magyar nemzettel való igazi teljes megértést és együttműködést keressék. Én nem kétlem azt, hogy azok a feladatok, amelyek gyakorlati megoldásával tulajdonképpen a háború után kell foglalkozni, felnyitják a lelkeket és megvilágítják az elméket még olyan körökben is, amelyekben talán a múltnak mindig téves és mindig káros félreértései nem múltak el egészen nyom nélkül.

Én azt hiszem, hogy nekünk azt a baráti jobbot, amelyet már a háború előtt nyújtottunk a horvát testvérnemzet felé, azt a baráti jobbot a háború dicsőséges tapasztalatai folytán fokozott meleg érzéssel kell a háború után is nyújtani, de belé kell csapniok nekik is, belé egy olyan tartós együttműködés megalapozásába, amely biztos alapja legyen a magyar állam erősödésének, de a horvát nemzet fennállásának, fejlődésének és virágzásának is. (Úgy van! Úgy van! Élénk tetszés.)

¹ A közlemény címe és lelőhelye: *Tisza István újévi beszéde — A horvátok.* — Az Újság 1916. jan. 2; 2. sz. 6. l.